

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V X Y Z

12966

Nr MAŁOPOLSKIE

1. Obiekt

1435/1 KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ZESŁANIA DUCHA ŚWIĘTEGO

2. Czas powstania

1663-1685
1955-1958.r.

3. Miejscowość

Ż A B N O

ŻABNO

Gm. 3,32

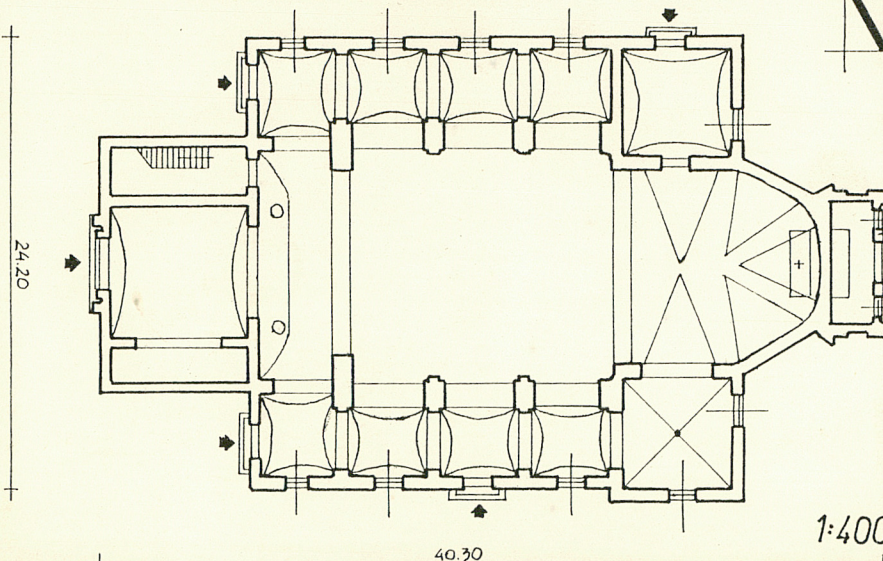
182.9

183.7

182.0

182.9

Żabno - kościół parafialny

4. Adres

Żabno
Parafia Rzymsko-Katolicka
ul. Kilińskiego 25
nr hipoteczny .....

5. Przynależność administracyjną

województwo tarnowskie
gmina Żabno
POW. TARNÓW

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna

przed 1 VI 1975

województwo krakowskie
powiat Dąbrowa Tarnowska

8. Właściciel i jego adres

Parafia Rzymsko-Katolicka
w Żabnie
ul. Kilińskiego 25

9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Rejestr zabytków

Nr A-348 data 8.VI.42

Wieś Zabno otrzymała prawa miejskie w 1385 roku od Spytka z Mel-sztyna. Parafia ufundowana była zapewne przez rycerstwo w latach 1375-1421. Pierwsza wzmianka pochodzi z 1422 roku. Wymieniany w źródłach dokument fundacyjny z 1313 roku określany jest jako falsyfikat. W latach 1564-65 w lustracji woj. sandomierskiego właścicielem Zabna jest /od. 1523 r./ Stanisław Czarny starosta dobczycki syn Pawła. Przed 1610 rokiem do parafii przyłączona została filia w Odporyszowie / oddzielona przez bp Wałęgę w 1905 /. W tym czasie istniał drewniany kościół parafialny, w latach 1562-84 zamieniony przez Hieronima Bużańskiego na zbór protestancki. Drewniany kościół w 1617 roku rozbudowano o murowane prezbiterium i zakrystię, pozostawiając drewnianą nawę. Kościół ten uległ pożarowi w 1657 r. Przy kościele istniała szkoła i szpital w latach ok. 1562-1748. Obecny kościół murowany wzniesiony został z fundacji Rafała Kazimierza Makowieckiego Kasztelana kamienieckiego i starosty trembowelskiego. Konsekwował go bp krak. M. Oborski 11 XI 1685 r. Kościół był kilkakrotnie odbudowywany po pożarach 1799 i 1888. W czasie działań wojennych na linii Dunajca w roku 1915 został poważnie uszkodzony / dachy, portale /. Odbudowany w pocz. lat 1920-tych, przeszedł w latach 1955-58 gruntowny remont i przebudowę. Prace prowadzone pod kierunkiem prof. Bronisława Kulki objęły rozbudowę naw bocznych i przedsionków oraz kopuły nad zakrystią. Projekty architektoniczne opracowali arch. Piotr Krakowski i Stefan Swiszcowski. Przy pracach murarskich czynny był mistrz Piotr Marek. Kościół gruntownie odnowiony został w 1968 r. / wymiana stropu drewnianego na żelbetowy i inne /

Sytuacja. Kościół parafialny p.w. Zesłania Ducha Św. usytuowany jest w centrum Zabny, w północnej pierzei rynkowej, na niewielkim wywyższeniu terenu. Kościół orientowany, prezbiterium zwrócony na wschód. Stoi w owalu starodrzewu liściastego, ogrodzony metalowo-murowanym ogrodzeniem. Od południa w ogrodzenie wpisana dzwonnica z dwoma bocznymi furtami.

Kościół barokowy z elementami późniejszych przebudów utrzymanych w duchu renesansowym / fasada /. Murowany z cegły i kamienia, o ścianach tynkowanych. Trójnawowy / pierwotnie jednonawowy, trójprzęsłowy /, z prezbiterium zamkniętym z zewnątrz trójbocznie, wewnątrz półkoliście. Kościół bazylikowy z zakrystią i kaplicą po bokach prezbiterium, oraz dobudowaną częścią korpusu od frontu.

Materiał, konstrukcja, technika. Fundament wykonany z kamienia, wiązany zaprawą cementowo-wapienną. Cokół ścian w okładzinie cementowej do wysokości ok. 50 cm.

Ściany murowane z cegły, masywne, tynkowane. Z zewnątrz i od wewnątrz tynkowane. Wewnątrz świątyni opracowane kolorystycznie, z polichromią figuralną / przedstawienia świętych i aniołów oraz symboli wiary / na sklepieniach, stropie i ścianach nawy głównej. Ściany do wysokości ok. 1,6 m ujęte drewnianymi boazeriami.

Posadzki z płyt ceramicznych układanych we wzory / szachownica /.

Sklepienia. W prezbiterium sklepienie kolebkowe z lunetami. W kaplicy po stronie południowej prezbiterium sklepienie krzyżowe. W zakrystii po stronie północnej sklepienie żaglaste. Nad nawą główną strop masywny / żelbetowy /. W nawach bocznych sklepienia żaglaste. Nad przedsionkiem / od frontu / sklepienie kolebkowe.

Otwory okienne zróżnicowane wielkością, górą półkoliście zamknięte, o szerokich, skośnych rozglifieniach. Okna dopasowane kształtem, drobnokwaterowe, metalowe i drewniano-metalowe w futrynkach. W otworach okiennych prezbiterium witraże z przedstawieniami świętych. Otwory okienne skarbczyka nad zakrystią kwadratowe, okratowane.

Otwory drzwiowe w większości prostokątne, z drzwiami jedno i dwuskrzydłowymi, płycinowymi i klepkowymi. Z przedsionka do nawy głównej duże, prostokątne, przeszklone drzwi.

Portale. W fasadzie frontowej portal kamienny, barokowy z 1684 roku. Gzyms nadproża wsparty na dwu kolumnach o kwadratowych postumentach. Nad nim dwie sterczyny w formie iglic ujęte spływami. W strefie środkowej owalna tablica erekcyjna kościoła w ornamencie zwijanym. Nad nią tarcza herbowa / Pomian /. Portal zniszczony w 1915 roku, odrestaurowany w 1958. W przejściu z nawy głównej do bocznej / południowej / barokowy portal kamienny z XVII wieku. Obramienie wejścia kamienne, profilowane, z wydatnymi uszakami. Nad nimi trójkątny gzyms oflankowany dwoma kulami. W części środkowej głębsza wnęka z dwoma kolumnkami i gzymsem z kwiatonem w górze. We wnęcie motyw konchy i płaskorzeźbiona figura Najświętszej Panny Maryi.

Balkon chóru muzycznego masywny, wsparty na dwu kolumnach o kwadratowych podstawach. Balkon z drewnianą balustradą tralkową / jednolalkową /. Prospekt organowy współczesny 24-głosowy. Wejście na balkon jednobiegowymi schodami z pomieszczenia po północnej stronie przedsionka.

14. Kubatura

ok. 5 500 m³

15. Powierzchnia użytkowa

ok. 680 m²

16. Przeznaczenie pierwotne

kościół parafialny

17. Użytkowanie obecne

kościół parafialny

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja**19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)**

Obiekt w dobrym stanie. Niezbędne przeprowadzenie prac odwadniających i zabezpieczających / izolacje przeciwwilgociowe /, oraz wymiany zawigoconych tynków.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Obiekt należy otoczyć opieką konserwatorską.

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne Kartę ewidencyjną założono dla dzwonnicy przykościelnej.

25. Opracował

tekst mgr Marek H. Grabski, sierpień 1992
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki j.w.
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. j.w. maj 1992
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów PSOZ Tarnów

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO!

22. Bibliografia

1. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. Red. B. Chlebowski, t.XIV, 1895 Warszawa 1895, s. 717.
2. Rocznik Diecezji Tarnowskiej za 1972 r. Tarnów 1972 s. 171-172.
3. Szydlowski T., Ruiny Polski, Kraków 1919, s. 135.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

27. Załączniki

1. Miejscowość

Ż A B N O

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Kościół parafialny p.w.
Zesłania Ducha Św.

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

C.d. opisu + fot. dodatkowe

c.d. pkt 13

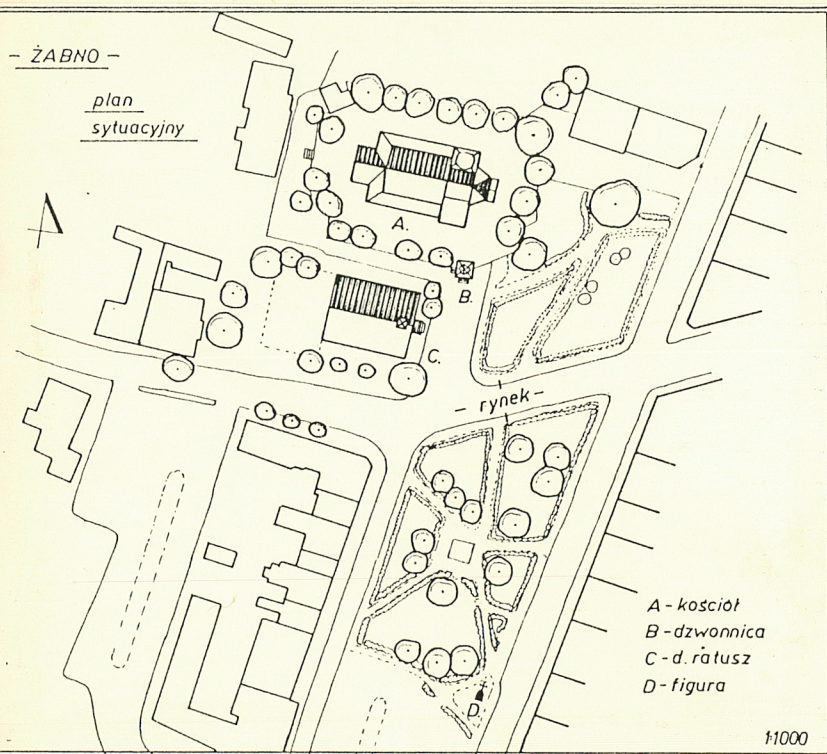
Elewacje. Fasada frontowa w części dolnej tynkowana gładkimi tynkami. W środku portal kamienny z prostokątnym obramieniem drzwi wejściowych. Górą trójkątny szczyt oddzielony profilowanym gzymsowaniem. Szczyt dwustrefowy podzielony gzymsami, rozczłonkowany dodatkowo arkadkami i pilastrami. We wnękach płaskorzeźby św.św. Jacka, Jana Kantego, Kazimierza wykonane w 1960 roku. Całość utrzymana w tradycji renesansowej. Elewacje boczne tynkowane gładko. Ściany nawy głównej ze skromnymi podziałkami pilastrowymi i gzymsami koronującymi. Otwory okienne duże, w nawach bocznych małe półkolistie zamknięte górami.

Zamknięcie prezbiterium z zabudowaną wnęką w której Ogrojec z rzeźbami z 1867 roku. Front o ścianach z podziałkami pilastrami, zwieńczony zdwojonymi gzymsami pomiędzy którymi fryz kostkowy. Nad bogatym gzymsowaniem trójkątny szczyt, dwustrefowy, zwieńczony krzyżem. W szczycie mała, półkolistie zamknięta wnęka. Pod nią w kolistym, profilowanym obramieniu Oko Opatrzności. Otwór wejściowy zamknięty łukiem odcinkowym, w profilowanym w okładzinie obramieniu. Po bokach dwa smukłe otwory okienne, zamknięte półkolistie, z profilowanymi łukami w nadprożach.

Dachy siodłowe, o wieźbie ogniotrwałej, pokryte blachą. Nad skarbczykiem pobita blachą kopuła. W kalenicy nawy głównej ośmioboczna wieżyczka na sygnaturę z latarnią, nakryta kopułką z iglicą.

Wyposażenie wnętrza. Polichromia figuralna wykonana wg własnego projektu przez art. Łukasza Karwowskiego, odnawiana 1971. Ołtarz główny współczesny, wykonany wg proj. S. Świszczowskiego. Na ścianie prezbiterium majolikowa kompozycja ze sceną Ukrzyżowania. W ścianie północnej prezbiterium portal z piaskowca z małym balkonem wspartym na konsolkach / skarbczyk /. W ścianie pomiędzy prezbiterium a nawą dwie figury / NMP i Serce Jezusa / umieszczone na konsolach we wnękach. Ołtarz boczny / po stronie północnej / z obrazem św. Józefa i figurami św.św. Jana i Stanisława Bpa. Ołtarz boczny w kaplicy z obrazem M.B. Częstochowskiej i figurami NMP i św. Józefa z Dzieciątkiem. Ponadto w kościele zachowane obrazy : Zesłanie Ducha Św. i Ukrzyżowanie z dawnego ołtarza - mal. Piotr Niziński 1889-1890 oraz rzeźby: Chrystus Ukrzyżowany, Matka Boska i św. Jan Ap. barokowe z XVIII w.

Chrzcielnica klasycystyczna wyk. po 1888 r. Monstrancja klasycystyczna z 1 poł. XIX w.

Wkładkę założył: mgr Marek H. Grabski sierpień 1992 r.

(imie, nazwisko, data)

PSOZ Tarnów

Miejsce przechowywania negatywów: .....

Wzór ODZ 1978

fasada frontowa

Ogrojec w zamknięciu
prezbiterium

1. Miejscowość

Ż A B N O

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Kościół parafialny p.w.
Zesłania Ducha Św.

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Fotografie dodatkowe.

widok od południa

widok od wschodu

Wkładkę założył: mgr Marek H. Grabski sierpień 1992 r.

(imię, nazwisko, data)

PSOZ Tarnów

Miejsce przechowywania negatywów: .....

nawa główna

ołtarz główny

portal wejścia do zakrystii
/ na piętrze balkon skarbczyka /

1. Miejscowość

Ż A B N O

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Kościół parafialny p.w.
Zesłania Ducha Św.

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Fotografie dodatkowe.

ołtarz w nawie bocznej
/ północnej /

ołtarz w kaplicy / przy
nawie bocznej - południowej /

arkadowe przejścia z nawy głównej
do bocznej północnej

Wkładkę założył: mgr Marek H. Grabski sierpień 1992 r.

(imię, nazwisko, data)

PSOZ Tarnów

Miejsce przechowywania negatywów: .....

barokowy portal z 1684 w elewacji
frontowej

portal z rzeźbą NMP na smoku
w przejściu z nawy południowej
d głównej / XVII w., barokowy /

renesansowy szczyt fasady
frontowej

1. Miejscowość

Ż A B N O

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Kościół parafialny p.w.
Zesłania Ducha Św.

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Fotografie dodatkowe.

kamienne detale architektoniczne wkomponowane
w ścianę fasady / od wewnątrz / z tarczami
herbowymi rodu Makowieckich i symbolami
wanitatywnymi.

widok z nawy na chór muzyczny

Wkładkę założył: mgr Marek H. Grabski sierpień 1992 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ Tarnów

chrzcielnica klasycystyczna

ZABNO

279. Zabno. Widok kościoła z dzwonnica i fragmentu zabudowy rynku od pd.-wsch. (s. 238, poz. 14)

reprodukcja rys. Maurycego Stohandla z 1865 r.